

6. Мальчевский А.С. Орнитологические исследования в Ленинградской области // Итоги орнитологических исследований в Прибалтике. Таллин, 1967. С.48-56.
7. Мальчевский А.С., Пукинский Ю.Б. Птицы Ленинградской области и сопредельных территорий. Л., 1983. Т.2. 471 с.
8. Михалёва Е.В., Бирина У.А. Птицы Валаамского архипелага (аннотированный список видов) // Русский орнит. журн. Экспресс-выпуск, 1997. № 9. С.11-21
9. Носков Г.А., Зимин В.Б., Резвый С.П. и др. Птицы Ладожского орнитологического стационара и его окрестностей // Экология птиц Приладожья. Л., 1981. С.3-86.
10. Птушенко Е.С., Иноземцев А.А. Биология и хозяйственное значение птиц Московской области и сопредельных территорий. М., 1968. 462 с.
11. Попельнюх В.В. Экология камышевок рода *Acrocephalus* в Юго-Восточном Приладожье / Под ред. В.Б.Зимины. – СПб., 2002. 144 с. (Труды С.-Петербур. о-ва естествоисп., Сер. 4., Т. 87).
12. Eriksson K. On the occurrence of the Great Reed Warbler (*Acrocephalus arundinaceus*) in Finland // *Ornis Fenn.* 1969a. Vol.46. P.80-84.
13. Koskimies P. Suomen linnut lihovat-mutta eivät Kaikki // *Linnut.* 1993. Vol.28. P.28-31.
14. Laaksonen A. On the distribution of the Marsh Warbler in Northern Karelia // *Ornis Fenn.* 1967. Vol.44. P.42-43.
15. Merikallio E. Finnish birds, their distribution and numbers // *Soc. pro. Fauna et Flora Fenn. Fauna Fenn.* 1958. Vol.5. P.3-181.

ПРОЦЕСИ РОЗШИРЕННЯ АРЕАЛУ СТАВКОВОЇ ОЧЕРЕТЯНКИ *ACROCEPHALUS SCIRPACEUS* HERM У ПІВНІЧНОЇ МЕЖІ ПОШИРЕННЯ

*В.В.Попельнюх
Полтавський ДПУ імені В.Г.Короленка*

У Південно-Східному Приладожжі ставкова очеретянка з'явилася порівняно недавно в результаті розселення у північному та північно-східному напрямках. Вперше співуючих самців у Нижньосвірському заповіднику (Ленінградська обл., Лодейнопольський р-н, де проводились наші дослідження у 1996-2001 рр.), спостерігали у 1979 р., а гніздо з кладкою знайдено у 1980 р. [5].

У кінці XIX – на початку XX ст. ставкова очеретянка достовірно знайдена на гніздуванні в Тульській, Смоленській, Орловській, Курській та Воронежській областях [7]. Інтенсивне розширення її ареалу розпочалося у 30-і роки XX ст. В результаті експансії цього виду у Прибалтиці, вона виявлена у Латвії [9], а на початку 40-х років – в Естонії. У 1934 р. ставкову очеретянку

спостерігали в затоці Матсалу [8], а в кінці 40-х років – в деяких інших місцях, головним чином на морському узбережжі [11]. У 1930 р. цей вид з'явився у Фінляндії [13] і через декілька років почав розширювати свій ареал [12, 14], а з 1941 р. знайдений на гніздуванні на півдні країни. У цей час спостерігали помітне збільшення чисельності ставкової очеретянки у Прибалтиці особливо на внутрішніх водоймах [3, 1].

На початку 60-х років цей вид проник в Ленінградську область, вздовж прибережної смуги Фінської затоки, де у 1964 р. виявлений на гніздуванні [4]. З цього часу ставкова очеретянка почала стрімко просуватися по південному узбережжі Фінської затоки [10].

В Карелії, цей вид звичайний лише у самому південному (Олонецькому) районі на узбережжі Ладозького озера [2]. Сама північна точка гніздування відмічена у пониззі р.Олонка [6], на межі Ленінградської області і Карелії.

Література

1. Бауманис Я.А., Липсберг Ю.К. Изменения в орнитофауне Латвии в течение последних 15 лет // Тез. докл. 10-й Прибалт. орнит. конф. Ч.1. Рига, 1981. С.10-13.
2. Зимин В.Б., Сазонов С.В., Лапшин Н.В. и др. Орнитофауна Карелии. Петрозаводск, 1993. 219 с.
3. Кумари Э.В. Основные черты новейшей динамики распространения фауны птиц восточной Прибалтики // Ornitologiline kogumik. Тарту, 1958. №1. С.7-20.
4. Мальчевский А.С., Пукинский Ю.Б. Птицы Ленинградской области и сопредельных территорий. Л., 1983. Т.2. 471 с.
5. Носков Г.А., Зимин В.Б., Резвый С.П. и др. Птицы Ладозского орнитологического стационара и его окрестностей // Экология птиц Приладожья. Л., 1981. С.3-86.
6. Попельных В.В. Экология камышевок рода *Acrocephalus* в Юго-Восточном Приладожье / Под ред. В.Б.Зимина. – СПб., 2002. 144 с. (Труды С.-Петербур. О-ва естествоисп., Сер. 4., Т. 87).
7. Птушенко Е.С., Иноземцев А.А. Биология и хозяйственное значение птиц Московской области и сопредельных территорий. М., 1968. 462 с.
8. Ренно О.Я. Список птиц Матсалусского госзаповедника // Труды гос. заповедников Эстонской ССР. Таллин, 1968. Вып.1. С.139-150.
9. Тауриньш Э.Я. Развитие орнитологических исследований в Латвии // Ornitologiline kogumik. Таллин, 1974. №7. С.38-52.
10. Фёдоров В.А. Гростниковая камышевка (*Acrocephalus scirpaceus* Herm.) в Ленинградской области // Тез. докл. Всесоюз. конф. молодых учёных «Экология гнездования птиц и методы её изучения». Самарканд, 1979. С.217.
11. Kumari E. Eesti VSV Linnud. Tallinn, 1954. 414 p.
12. Merikallio E. Finnish birds, their distribution and numbers // Soc. pro. Fauna et Flora Fenn. Fauna Fenn. 1958. Vol.5. P.3-181.

13. Eriksson K. On the occurrence of the Great Reed Warbler (*Acrocephalus arundinaceus*) in Finland // *Ornis Fenn.* 1969. Vol.46. P.80-84.
14. Voous K.H. Atlas of European birds. Amsterdam, 1960. 284 p.

ПРОЦЕСИ РОЗШИРЕННЯ АРЕАЛУ ІНДІЙСЬКОЇ ОЧЕРЕТЯНКИ *ACROCEPHALUS AGRICOLA JERDON*

Попельнюх В.В.

Полтавський ДПУ імені В.Г.Короленка

Вперше індійську очеретянку на орнітологічній станції Гумбаричі (Нижньосвірський заповідник, Ленінградська обл., Лодейнопольський р-н, Росія) піймали влітку 1987 р. Факт відлову відносили до розряду випадкових, але і в наступні роки вона з'являлась на стаціонарі. Всього піймано 6 особин (22.06.87; 6, 19 і 22. 06.88; 8.08.89, і 28.06.92).

Зараз ще рано говорити про стрімкий темп розширення ареалу цього виду у північному та північно-західному напрямках, але тенденція цього процесу очевидна [2, 3].

Північна межа постійного ареалу виду включає райони Свердловська, Омська, Новосибірська і далі на сході до океанічного узбережжя. У західному напрямку він вузькою стрічкою проходить вздовж північного берега Чорного моря, включаючи Полтавську обл., пониззя Дніпра, і закінчується у пониззі Дунаю [4].

У Болгарії вперше індійську очеретянку відмітили у 1968 р., а у 1989 р. на Атанасовому озері піймана самка з насідною плямою [2]. В Угорщині вона була виявлена лише у 1978 р. [5]. У квітні 1986 р. у пониззі р.Орель (Дніпропетровська обл.) відстріляний співаючий самець і птах, стать якого визначити не вдалося [1]. У 1990 р. цей вид вперше відмітили в Естонії [6], у 1991 – у Бельгії [7]. Очевидно, що розселення чи спроби розселення в ці роки відбувалося і в північному та північно-західному напрямках, що підтверджується гніздуванням 5-6 пар цих очеретянок на одному із ставків у Кіровській обл. [3] та відловами її на орнітологічній станції на березі Ладозького озера.

Література

1. Гудина А.Н. Новые птицы Днепропетровской обл. // *Орнитология. М.*, 1991. Вып.25. С.155.
2. Нанкинов Д.Н. О некоторых редких видах птиц Болгарии // *Редкие, малочисленные и малоизученные птицы Северного Кавказа. Ставрополь.* 1990. С.58-60.
3. Сотников В.Н. Индийская камышевка (*Acrocephalus agricola*) в Кировской области // *Русский орнитол. журнал. Экспресс-выпуск.* 1996. №9. С.15-18.